

REKECKI VIVIEN

Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék
BA, 4. félév
Újvidéki Egyetem

Témavezető:
Katona Edit
egyetemi tanár, RS UE

A KÉRÉS ELUTASÍTÁSÁNAK STRATÉGIÁI KÜLÖNBÖZŐ BESZÉDHELYZETEK BEN

Kulcsszavak: pragmatika; közvetett-beszédaktusok; kérés; elutasítás; hazugság

A dolgozat két kérdőíves kutatás eredményeit foglalja össze. Az egyik azt kutatta, milyen elutasító stratégiákat választanak a vajdasági fiatalok kérések elutasítás során, a másik pedig, hogy hogyan értékelik ezeket a stratégiákat. Az eredmények bemutatását megelőzi egy elméleti ismertető, hiszen a pragmatikai indíttatású kutatások elméleti alapjait a beszédaktus-elméletből merítik. A dolgozat fő fejezetei: A beszédaktus-elmélet, A közvetett beszédaktusok, Az arcvédelem és az arcfenyegetés, A kutatás folyamata és a feldolgozás módja, Az első felmérés eredményei, A második felmérés eredményei. Az első felmérés a Magyarországon és Vajdaságban élő magyarok nyelvhasználatában jelen levő eltérések feltárása érdekében készült Szili (2002) alapozó munkájának felhasználásával. Így az első részben a dolgozat Szilire támaszkodva sorolja be különböző stratégiák alá, és veti elemzés alá a begyűjtött válaszokat. Szili megállapítása az volt, hogy a magyar nyelvhasználók nem szeretnek nyílt tagadó formákat alkalmazni kérések elutasítása során. A vizsgálatból kiderült, hogy a vajdasági egyetemisták is többnyire igyekeznek elkerülni a nyílt, szúrós tagadást, helyette magyarázkodnak, sajnálkoznak, bocsánatkérését, enyhítőket alkalmaznak válaszuk élének tompítása érdekében. A dolgozat hipotézise tehát nem bizonyosodott be, miszerint szembetűnő különbségek lesznek majd a külhoni és az anyaországi adatközlők válaszai között. Az eltérés azonban abban megmutatkozott, hogy Vajdaságban nem adnak hosszú magyarázatokat e stratégia alkalmazásakor, és olykor a vajdasági magyar nyelv regionális elemeivel is élnek. A második felmérés, amely Falyuna Nóra (2016) munkájából inspirálódott, valamelyest alátámasztotta az első kutatás eredményeit, de némiképp árnyalt is rajtuk. Eredménye, hogy habár kedvelt formának bizonyult a magyarázkodás, okadás stratégiája, a második körben nem mindig ítélték meg kedvező eljárásnak. Inkább az alternatíva ajánlásának stratégiája került kitüntetett pozícióba a második felmérés során. Feltárára került az is, hogy az elutasító felek felismerik a hazugságot a megnyilatkozásokban, ennek ellenére mégis élnek ezzel a stratégiával. A hasonló eredmények ellenére indokolt lenne egy olyan felmérés is, amely más társadalmi csoportok elutasítási stratégiáit is vizsgálná, hiszen ebben a kutatásban csak egyetemi hallgatók vettek részt.